

[INTERVJU]

Dr. Andrej Rahten

»V obdobju, ko je dr. Anton Korošec prevladoval v slovenski politiki, sta nastali tako slovenska univerza kot tudi Akademija znanosti in umetnosti«

Metod Berlec | Polona Avanzo

Ob stoletdeseti obletnici rojstva najpomembnejšega slovenskega politika v času med obema svetovnima vojnama, duhovnika in prvaka Slovenske ljudske stranke dr. Antona Korošca smo se pogovarjali z zgodovinarjem in nekdanjim diplomatom dr. Andrejem Rahtenom, ki je pred to obletnico izdal knjigo Anton Korošec – Slovenski državnik kraljeve Jugoslavije. Njegovo raziskovalno področje je predvsem politična zgodovina Slovencev v habsburški monarhiji in Kraljevini Jugoslaviji.

DEMOKRACIJA: Gospod Rahten, v preteklosti sva v reviji Demokracija že govorila o vaših zgodovinskih raziskavah, študijah in knjigah, ki so vezane predvsem na osebnosti in dogajanja v zadnjih desetletjih habsburške monarhije. Mogoče bi za začetek najinega pogovora naše bralke in bralce spomnili na knjige, v katerih ste se ukvarjali s temi osebnostmi in tem zgodovinskim obdobjem.

Rahten: Večina mojih študij sega v čas pozne habsburške monarhije, pri čemer bi v zadnjem času spomnil predvsem na knjigo, ki je ob stoti obletnici Majniške deklaracije izšla pri Celjski Mohorjevi. Knjiga temelji zlasti na mojih raziskavah prevratne dobe, glavno pozornost pa sem namenil odnosu slovenske politike do zadnjega habsburškega vladarja Karla. Predlanskim pa sem izdal neke vrste nadaljevanje te knjige Po razpadu skupne države, v katerem sem opisal slovensko-avstrijska razhajanja od Maistrovega mariborskega prevrata do koroškega plebiscita. ▶

► **DEMOKRACIJA:** Pred stoto obletnico rojstva dr. Antona Korošca, ki se je spominjamo v teh dneh (12. maja 1872, op. a), ste pri Cankarjevi založbi izdali monografijo z naslovom Anton Korošec – Slovenski državnik kraljeve Jugoslavije. Kot ste zapisali v uvodu te svoje najnovejše knjige, vam je bila za navdih študija oziroma knjiga Feliksa J. Bistra Anton Korošec – državnozbornski poslanec na Dunaju, ki obravnava njegovo politično delovanje do razpada habsburške monarhije ...

Rahten: Res je, Feliks J. Bister je zaslužen sploh za moj prvi članek o Korošču. Med svojim študijem v Avstriji sem se namreč lotil pisanja recenzije Bistrove knjige, ki je bila nato 1997 objavljena na Dunaju v Österreichische Osthefte. Nato sem se podrobneje ukvarjal predvsem s preučevanjem življenjepisov Koroščevih sodobnikov, kot so bili Janko Brejc, France Kremžar, Izidor Cankar, Ivan Šusteršič, Ivan Ahčin, Ivan Švegel in Jakob Mohorič. Z izjemo že omenjene knjige o Majniški deklaraciji pa Korošec v mojih delih ni bil glavni akter, čeprav sem se do njegovega dela opredeljeval v vseh naštetih biografijah. Ob 150. obletnici Koroščevega rojstva sem naposled le sprejel odločitev, da nadaljujem tam, kjer je dr. Bister končal: z odhodom Slovencev iz habsburške monarhije in ustanovnim letom jugoslovanske države 1918.

DEMOKRACIJA: Iz kakšnega okolja je izhajal Anton Korošec? Ali lahko na kratko, v nekaj stavkih, opišete njegovo življenjsko pot do konca prve svetovne vojne?

Rahten: Kot se je izrazil eden njegovih prej naštetih sodobnikov, je bil »revni sin Prlekije«, ki pa je v življenju dosegel najvišje časti. V Sv. Juriju ob Ščavnici rojeni kmečki sin se je izšolal za duhovnika, v javnosti pa je postal vidnejša osebnost, ko je konec 19. stoletja začel urejati časnik štajerskih katoliških narodnjakov Slovenski gospodar. Novinarski poklic je pojmoval kot sestavni del političnega delovanja, na Štajerskem pa se je hitro uveljavil kot dinamičen in vpliven politik. Ko se je leta 1906 zavihtel še med poslance dunajskega parlamenta, pa se je začel tudi njegov vzpon na širši slovenski politični sceni. Vseskozi si je prizadeval za krepitev vezi s slovenskimi politikami zunaj Štajerske in se povzpel visoko v hierarhiji Vseslovenske ljudske stranke, ki je pod vodstvom kranjskega deželnega glavarja Ivana Šusteršiča na predvečer prve svetovne vojne predstavljala pravicato politično velesilo tudi v širšem južnoslovanskem prostoru v habsburški monarhiji. Po sporu med Šusteršičem in krščanskosocialnim ideologom Janezom Evangelistom Krekom je prav Korošec prevzel vodenje južnoslovanskih poslancev v dunajskem parlamentu.

DEMOKRACIJA: V uvodu vaše knjige so mi padle v oči besede gorenjskega duhovnika Matije Škerbca, ki ga citirate, da je dejal, da se je Korošču »poznalo, da je obmejni Slovenec, Štajerec, ki ga je med vojno zajela bolesta psihoza ob preganjanju Slovencev, da je videl rešitev le v jugoslovenstvu«. Zakaj so slovenski politični voditelji edino rešitev takrat videli v Jugoslaviji?

Rahten: Politični položaj na Štajerskem, kjer je začel kariero Korošec, se je precej razlikoval od razmer v kranjski vojvodini, ki se je takrat že uveljavljala kot nekakšen »slovenski Piemont«. Medtem ko se je Korošec v štajerskem deželnem zboru moral soočiti s prevlado nemških strank, je bil kranjski deželni parlament na predvečer prve svetovne vojne trdno v rokah Šusteršičeve Slovenske ljudske stranke. Nemci so bili na Kranjskem že dolgo v defenzivi, njihov delež v številu prebivalstva se je postopno zmanjševal. Nasprotno pa je nemški nacionalizem na območju t. i. štajerskega trdnjavskega trikotnika Maribor – Ptuj – Celje postajal vedno bolj agresiven. Tako je tudi po izbruhu prve svetovne vojne vojni absolutizem na območju Štajerske in Koroške precej bolj prizadel Slovence, kot pa je to veljalo za Kranjsko, kjer so bili po Šusteršičevi zaslugi pritiski nemških nacionalistov manj uspešni, represalije pa omejene. Ne smemo pozabiti, da je bilo prav med slovenskimi duhovniki na Štajerskem

 Konec leta 1920 je Korošec izstopil iz vlade in se postavil na čelo boja za slovensko avtonomijo. Slovenska ljudska stranka je znova začela pridobivati zaupanje med volivci, ki ga je izgubila v tranzicijski dobi oblikovanja nove države.

in Koroškem veliko takšnih, ki so bili preganjani pod različnimi, večinoma izmišljenimi pretvezami o domnevnem »protidržavnem delovanju«. Jugoslovanska ideja je bila pri Korošču in drugih slovenskih politikih seveda že starejšega datuma, a se je prav zaradi agresivnih metod političnih nasprotnikov med vojno še okrepila. To se je potem odrazilo tudi v znameniti Majniški deklaraciji, ki jo je Korošec prebral v dunajskem parlamentu 30. maja 1917. Kot je opozoril že zgodovinar Vasilij Melik, se slednja v vsebinskem smislu ni razlikovala od trialističnih izjav katoliških narodnjakov pred vojno, pomembna pa je bila časovnica: če so predvojni programi predvidevali postopne reforme, so bila sedaj pričakovanja usmerjena v takojšnje ukrepanje avstro-ogrske oblasti. Tako je nastala tudi znana razprava o Majniški deklaraciji kot »minimum« ali »maksimum«, kar je naposled privedlo do še večje radikalizacije slovenske politike in njenega spogledovanja z ambicijami Kraljevine Srbije.

DEMOKRACIJA: No, pri Korošču je zanimivo tudi to, da ga ravno v času nastanka Države Slovencev, Hrvatov in Srbov, nato pa tudi pri nastanku Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ni bilo doma, ampak je bil v tujini, čeprav je bil on vsaj formalno prvi človek Države SHS. Kako je bilo s tem? Pri tem vemo, da je bila ta ženevska epizoda zanj zelo poučna ...

Rahten: Drži, pogajanja s predstavniki Kraljevine Srbije pod vodstvom legendarnega državnika Nikole Pašića in z jugoslovanskim odborom emigrantov okoli dalmatinskega odvetnika Anteja Trumbića so bila za Korošca prva diplomatska izkušnja v soočenju s političnimi tekmeci v bodoči državi. Tja je odšel kot šef Države Slovencev, Hrvatov in Srbov, a se je izkazalo, da je njegova moč precej bolj omejena, kot bi kazalo sklepati iz takratnih formalnih funkcij. Kompromis, ki ga je sklenil s Pašićem, da bi v prehodnem obdobju Jugoslavija delovala kot neke vrste dualistična tvorba, je ostal samo mrtva črka na papirju. S tem je lahko kmalu uvidel, kaj ga čaka na beograjski politični sceni, kjer so imeli ključni vpliv regent Aleksander in Pašićevi radikalci.

DEMOKRACIJA: Leta 1920 je bilo za Korošca leto porazov. Zakaj?

Rahten: Razlogi za takšno oceno so tako zunanje politično kot notranje politično pogojeni. To je leto, ko znaten del Slovencev zaradi koroškega plebiscita in rapalske pogodbe ostane zunaj meja Jugoslavije. Koroščeve Vseslovenske ljudske stranke mora črtati iz imena besedico »vse«. Na novembrskih volitvah v konstituantu pa sledi še močan padec volilne podpore katoliškemu narodnjaku, kar se kaže tudi v impresivnem rezultatu njihovih podeželskih nasprotnikov iz vrst Samostojne kmetijske stranke. Če k temu dodamo še oster spor med monarhisti in republikanci znotraj stranke,

je jasno, da je bilo razpoloženje v njej slabo.

DEMOKRACIJA: No, že tri leta kasneje, se pravi leta 1923, pa je SLS zmagala na Slovenskem in Korošec je postal podpredsednik vlade. V čem je bila skrivnost njegovega takratnega uspeha in tudi Slovenske ljudske stranke, da je med Slovenci postala tako priljubljena?

Rahten: Konec leta 1920 je Korošec izstopil iz vlade in se postavil na čelo boja za slovensko avtonomijo. Slovenska ljudska stranka je znova začela pridobivati zaupanje med volivci, ki ga je izgubila v tranzicijski dobi oblikovanja nove države. Koroščeva stranka je prek poslancev Jugoslovanskega kluba v beograjski skupščini naslavljala številne probleme, s katerimi se je soočalo slovensko prebivalstvo: od težkih socialnih razmer do šikaniranja slovenskih nabornikov s strani srbskih oficirjev. Manj znano je, da je takrat stranka agitirala tudi za uvedbo volilne pravice za ženske, a je s to akcijo ostala precej osamljena tako na slovenski kot tudi na državni ravni. Korošec se je znova izkazal kot neutrujen in odločen politik, na svoja pleča je prevzel velik del volilne kampanje. S svojimi govori je navduševal ljudi na številnih shodih in jih postopno spet prepričal, da glasujejo za nj. Pogosto je nastopal kar po več shodih na dan, s čimer je po popularnosti prekašal vse druge slovenske politike.

DEMOKRACIJA: Anton Korošec pa je bil tudi, če se ne motim, 11. predsednik vlade Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kako se mu je uspelo zavihetati na ta najvišji politični položaj v takratni kraljevini? O tem ste v knjigi zapisali, da je bilo Koroščevo vodenje vlade le uvertura v diktaturo ...

Rahten: O Koroščevem vodenju vlade smo nedavno na simpoziju v Sv. Juriju ob Ščavnici slišali zanimiv referat Emme Hatto, študentke Univerze v Southamptonu, ki pravkar pripravlja o Korošču disertacijo. Dejstvo, da se za njegovo življenje in delo zanimajo celo na britanskih univerzah, vam veliko pove o tem, kako pomembno vlogo je Korošec odigral v jugoslovanski zgodovini. Predsedovanje ministrskemu svetu v Beogradu pomeni gotovo enega od vrhuncev v njegovi karieri, ki pa ni trajal dolgo, saj ga je kralj kmalu prisilil k odstopu. Z današnje perspektive Koroščevo vodenje resnično deluje kot neke vrste uvertura v sestojanuarski režim. Mandatarstvo mu je bilo ponujeno v skrajno zaostrenih razmerah v državi, ki so bile posledica atentata Puniše Račića na Stjepana Radića in poslanske kolege v beograjski skupščini.

Katoliški duhovnik in hkrati Slovenec naj bi v času ostrih soočanj med Srbi in Hrvati deloval pomirjevalno. Kmalu se je pokazalo, da ima kralj Aleksander drugačne načrte.

DEMOKRACIJA: Po uvedbi sestojanuarske diktature leta 1929 je nastopila Živkovičeva vlada, v kateri je Korošec ostal minister. Bil je edini strankarski vodja, ki je v njej sodeloval. Mednarodno jugoslovansko krizo je skušal rešiti na demokratičen način. Leta 1930 je vlado po političnem pritisku iz Slovenije zapustil, uradno je navedel zdravstvene težave. Kako je bilo s tem?

Rahten: Imate prav. Uradna razlaga je bila, da se umika iz zdravstvenih razlogov, v resnici pa je šlo za naraščajoča politična razhajanja: od nestrinjanja z Živkovičevim »kaplarskim« načinom vodenja vlade prek spora z ministrom Ivanom Šveglom, Slovincem, ki je bil izvoljen za poslanca na Radićevi listi, do nezadovoljstva zaradi vladne odločitve, da se za agitiranje v Sloveniji določijo tudi Koroščevi politični nasprotniki. Ko je Aleksander uvidel, da Korošec ne namerava preklicati odstopa, mu je dovolil oditi, vendar pod pogojem, da javnost za spore ne izve. Čeprav je Korošec upošteval Aleksandrovo željo, ga je v spomenici ob odhodu opozoril, da je v skladu s prisego dolžan varovati demokratične svoboščine, čeprav mu ni odrekal pravice do izrednih ukrepov v kriznih časih, s katerimi bi preprečil razpad države.

Predsedovanje ministrskemu svetu v Beogradu pomeni gotovo enega od vrhuncev v njegovi karieri, ki pa ni trajal dolgo, saj ga je kralj kmalu prisilil k odstopu.

DEMOKRACIJA: Če prav razumem, se je nato Korošec znašel v nemilosti kralja Aleksandra zaradi Slovenske deklaracije, ki jo je ilegalno širila ukinjena Slovenska ljudska stranka v začetku leta 1933 ...

Rahten: Drži, kralj ga je zato poslal v konfinacijo. Vendar jo je Korošec odnesel precej bolje od drugih, ki so v okviru »punktacijskega gibanja« povzročili nejevoljo vladnih krogov. Na Hvaru si je tudi zdravstveno precej opomogel, saj je bil sladkorni bolnik, za nekaj časa se je znebil tudi stresa, ki ga je prinašalo aktivno politično delo. Vendar pa je tudi na Hvaru prek posrednikov obdržal stik z dvorom, sprejemal je obiske številnih politikov. Je pa res, da je kralj preprečil, da bi Korošca na Hvaru obiskal Robert Schuman, eden od ustanovnih očetov Združene Evrope. Manj znano je, o čemer sem pisal že v prejšnjih delih, da je bil Korošec dejaven v panevropskem gibanju, ki letos zaznamuje stoletnico obstoja.

Biografija

Andrej Rahten se je rodil leta 1973 v Celju. Po maturi v Celju se je vpisal na študij zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Kot štipendist ustanove Österreichischer akademischer Austauschdienst je študiral na Univerzi v Celovcu. Leta 2000 je na Filozofski fakulteti obrnil doktorsko disertacijo o dr. Janku Brejcu (1869–1934). Zanj je bil odlikovan z zlatim znakom ZRC SAZU, kjer je tudi začel poklicno pot. Leta 2001 se je zaposlil na ministrstvu za zunanje zadeve, kjer je bil imenovan v kabinet ministra. Leta 2004 je bil imenovan za svetovalca za zunanjo politiko v kabinetu predsednika vlade, od leta 2008 pa je poleg predavanj na mariborski univerzi deloval na ZRC SAZU. Od 2013 do 2017 je bil slovenski veleposlanik na Dunaju. Leta 2013 je bil imenovan za znanstvenega svetnika na ZRC SAZU, leta 2014 je isti naziv pridobil na Znanstvenoraziskovalnem središču Univerze na Primorskem, leta 2015 pa je bil izvoljen za rednega profesorja Univerze v Mariboru. Od leta 2019 je dopisni član Avstrijske akademije znanosti. Je predsednik Koordinacijskega odbora za raziskovanje diplomatske zgodovine, odgovorni urednik zbirke *Studia diplomatica Slovenica*, član uredništev *Časopisa za suvremenu povijest*, *Časopisa Pilar*, *Studia Historica Slovenica* in *Zbirke za mednarodno pravo*. Bil je tudi kolumnist revije *Demokracija*. Je nosilec velikega zlatega častnega znaka na traku za zasluge za Republiko Avstrijo.

Do smrti je zagovarjal jugoslovanski državni okvir, a je hkrati na čelu slovenske politike zagotavljal pogoje za dinamičen razvoj slovenstva na kulturnem, gospodarskem in političnem področju.

DEMOKRACIJA: V nadaljevanju knjige pišete tudi o Koroščevi vrnitvi na oblast, vsakdanjiku narodnega voditelja, strankarski disciplini in ideoloških razhajanjih. Mislim, da je ddr. Igor Grdina Korošca označil kot »neprekosljivega političnega taktika«, vi pa ste enemu od poglavij celo dali naslov »mojster za čaršijo«. Zakaj?

Rahten: Za takšno oceno govori več razlogov. Mene je navdihnili predvsem pričevanje že omenjenega duhovnika Škerbca, ki je leta 1932 zaradi obsodbe po šenčurskih dogodkih končal v zaporu, tam pa so mu srbski sojetniki Korošca opisovali kot spretnega politika, ki naj bi bil edini kos mahinacijam čaršijskih krogov. O tem so poročali tudi diplomati velesil v Beogradu, ki so mu priznavali velik vpliv na državni politični sceni. Hkrati pa so ugotavljali, da

mu je to omogočalo tudi številne dosežke pri zagotavljanju slovenske avtonomije.

DEMOKRACIJA: No, kljub temu pa se je Korošec v zadnjih dveh letih svojega življenja v Beogradu znašel v precej osamljenem položaju. Vi ste dali temu poglavju naslov *Sam proti vsem*.

Rahten: Moramo se zavedati, da je bil Korošec zadnji še živeči ustanovni oče Jugoslavije, vsi drugi so odšli pred njim: Stojan Protić, Nikola Pašić, kralj Aleksander, Svetozar Pribičević, Ante Trumbić, Mehmed Spaho ... Vmes so nastopile nove generacije jugoslovanskih politikov, med njimi pa jih je veliko gojilo do njega precejšnje antipatije: od tistih, ki so bili člani prostožidarskih lož, do pomembnega dela hrvaških politikov okoli Vladka Mačka, da ne govorimo o komunističnih voditeljih, za katere je bil kot notranji minister strah in trepet. Da je njegov vpliv pojenjal, kažejo tudi neuspešna prizadevanja, da bi mu po hrvaškem vzoru uspelo doseči ustanovitev banovine Slovenije. Trditve, ki jih danes zasledimo ponekod, da se je kar sprijaznil s tem, da mu zaradi mednarodnih okoliščin ne bo uspelo doseči njene ustanovitve, niso točne. Med njegovimi arhivskimi papirji sem našel tudi prošnjo za kneza namestnika Pavla, ki sega v poletje 1940 in v kateri je v sedmih točkah opredelil razloge, da morajo tudi Slovenci dobiti enak status kot Hrvati. A proti tej ambiciji se je izoblikovala široka paleta

nasprotnikov, ki ji Korošec očitno ni bil (več) kos.

DEMOKRACIJA: No, čeprav v knjigi pokažete, da je bil Korošec kot duhovnik in politik pod kožo krvav in da je imel tako pozitivne kot negativne lastnosti, pa ga hkrati označujete za slovenskega državnika kraljeve Jugoslavije in tudi za slovenskega kneza. Zakaj? V čem je pomen Korošca za slovenski narod?

Rahten: Mislim, da opredelitev Korošca kot državnika ne bi smela biti sporna, čeprav ponekod slišimo tudi takšna mnenja. To ne velja samo za notranje-politični okvir, ampak tudi za mednarodno sceno. Ko smo o tem vprašanju razpravljali na predstavitvi knjige, ki je bila na njegov 150. rojstni dan v Mariboru, smo ugotavljali, da ni bilo takrat nobenega slovenskega politika, ki bi imel odprta vrata za avdienco na dvore v jugoslovanskem sosedstvu, po navodilu kralja Aleksandra je opravil več diplomatskih misij. V obdobju, ko je Korošec prevladoval v slovenski politiki, sta nastali tako slovenska univerza kot tudi Akademija znanosti in umetnosti. Pri obeh je imel Korošec pomembno vlogo podpornika. Pod njegovim vodstvom so bile v veliki meri presežene provincialne razlike, ki so segale še v čas habsburške monarhije. Do smrti je zagovarjal jugoslovanski državni okvir, a je hkrati na čelu slovenske politike zagotavljal pogoje za dinamičen razvoj slovenstva na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. **[D]**

Štajerski duhovnik **dr. Anton Korošec** je bil ključni slovenski politik in eden najvplivnejših državnikov med obema svetovnima vojnoma.

Lucija Kavčič |
Hrani MNZS, Arhiv Demokracije

Monografija: Anton Korošec. Slovenski državnik kraljeve Jugoslavije

Monografija dr. Andreja Rahtena z naslovom **Anton Korošec. Slovenski državnik kraljeve Jugoslavije** je izšla pri Cankarjevi založbi ob 150. obletnici rojstva Antona Korošca.

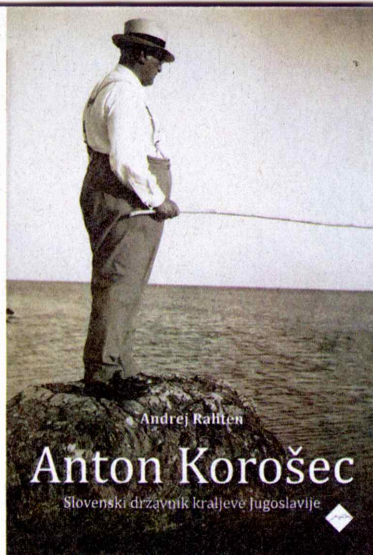
V njej je prvič na enem mestu predstavljena Koroščevo državniška vloga v Kraljevini Jugoslaviji.

Štajerski duhovnik dr. Anton Korošec je bil ključni slovenski politik in eden najvplivnejših državnikov med obema svetovnima vojnoma. Objektivni zgodovinarji ga imajo za največjega slovenskega politika, nekateri ga celo imenujejo oče slovenske države. Leta 1917 je bil pobudnik majniške deklaracije, ki je zahtevala združitev vseh južnih Slovanov v eno državno enoto. V Jugoslaviji je do smrti uspešno opravljal pomembne politične naloge. Avtor monografije, ki prvič na enem mestu celovito predstavi Koroščevo državniško vlogo v kraljevi Jugoslaviji, je prof. dr. Andrej Rahten. Kot je zapisal Feliks J. Bister v predgovoru, knjiga v dvajsetih poglavjih obravnava vsebinsko zaokrožene teme v obdobju od 1. decembra 1918, od ustanovitve Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Beogradu, do Koroščeve smrti 14. decembra 1940 in slavnostnega pogreba. Skoraj 600 strani je opremljenih z več kot 2400 opombami in s številnimi fotografijami, avtor pa piše v poljudnem jeziku razen redkih izjem. »Avtor Koroščevo biografijo celo razširi v pisano panoramo

narodov in manjšin prve jugoslovanske državne skupnosti, vključno z vsemi težavami sožitja zaradi dednih ali novih obremenitev,« še piše Bister.

Politik in duhovnik

Dr. Andrej Rahten (znanstveni svetnik na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU, redni profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru) dr. Antona Korošca predstavlja večplastno, dokumentirano in kritično kot politika, duhovnika in človeka s samosvojim značajem ter pokaže, kako je Korošec suvereno obvladoval slovenski politični prostor, hkrati pa je imel kot vpliven državnik zelo pomembno vlogo v procesih odločanja v Beogradu. Bralcu se ponuja vpogled v razgibano politično kariero in zanimivo življenje Antona Korošca v obdobju med obema vojnoma, ko so vedno bolj naraščala nesoglasja v novi skupni državi. Predstavljene so Koroščeve najpomembnejše značajske lastnosti, ki so botrovale političnim uspehom, v knjigi pa najdemo tudi številne zanimive manj znane podatke, kot so njegova ljubezen do ribolova in smučanja; prismočal si je namreč celo pokal na Črnem vrhu. V monografiji lahko beremo tudi

Naslovnica knjige Anton Korošec. Slovenski državnik kraljeve Jugoslavije

bodrilni Koroščev govor iz leta 1939: »Mirno in z optimizmom zremo zato v bodočnost. Če smo se obdržali skozi stoletja brez lastne države, nam bo to toliko lažje v Jugoslaviji, kjer smo svojo usodo povezali s srbskim in hrvaškim narodom. Če so se nam neprijazne sile podvojile, smo mi svoje podesetorili. Pot našega naroda se šele začinja. Ne v zaton, temveč v življenje, z vero v Boga in v samega sebe!«

Predstavitev v kontekstu

Kot je monografiji na pot zapisal prof. dr. Bogdan Kolar, je dr. Korošec v Kraljevini Jugoslaviji videl najboljše možnosti za ohranjanje slovenske narodne identitete in celovit narodni razvoj, vendar pa njegova prizadevanja za politično, gospodarsko, kulturno in še kakšno emancipacijo Slovencev niso obrodila sadov, kakršne so si želeli on in njegovi najožji sodelavci, ter nadaljuje, da študija dr. Korošca ne obravnava izolirano, ampak na vsaki postaji njegovega življenja ali političnega trenutka, v katerega je bil vpleten, zariše širši ali ožji kontekst, v katerem je deloval ali skušal uresničiti svoje načrte.

Izpolnjena vrzel

Vrhunec svoje politične kariere je dr. Korošec dosegel po prvi svetovni vojni, ko je najprej odločilno pripomogel k ustanovitvi jugoslovanske države, nato pa pomembno sooblikoval njeno politično sceno ter bil kot politik precej priljubljen. Dr. Korošec je v vseh ministrskih in parlamentarnih funkcijah ter kot edini nesrbski predsednik jugoslovanske vlade s svojo premišljeno politiko Sloveniji znotraj Kraljevine Jugoslavije omogočil precejšnjo avtonomijo. »S pričujočo monografijo je zapolnjena velika spoznavna vrzel o slovenski politični zgodovini med svetovnimi vojnama, in to skozi predstavitev tedanje najmočnejše slovenske politične stranke, katoliške Slovenske ljudske stranke, in njenega načelnika Korošca. V tem pogledu monografija odkriva ključno plat slovenske politične zgodovine tistega časa,« pa je o knjigi zapisal dr. Jurij Perovšek. [D]